

Одеська державна сільськогосподарська дослідна станція
Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства
Національної академії аграрних наук України

Збірник матеріалів
Міжнародної науково-практичної конференції
«Ротмістровські читання частина 2: технології
вирощування сільськогосподарських культур та
трансформація властивостей ґрунту
в умовах змін клімату»
присвяченої до 130-річчя заснування Одеської державної
сільськогосподарської дослідної станції

25 вересня 2025 року
Хлібодарське

DOI: <https://www.doi.org/10.32782/25092025>
УДК 631.5:631.4:631.8 (062.552)

Рекомендовано до друку Науково-технічною радою
Одеської державної сільськогосподарської дослідної станції
Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства
Національної академії аграрних наук України
(протокол № 5 від 06 жовтня 2025 року)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Леонід СЕРГЄЄВ – кандидат сільськогосподарських наук, старший дослідник, директор
Одеської державної сільськогосподарської дослідної станції Інституту кліматично
орієнтованого сільського господарства НААН

Раїса ВОЖЕГОВА – доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН,
директор Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства НААН

Андрій БУЯНОВСЬКИЙ – депутат Одеської обласної ради, кандидат географічних наук,
доцент, завідувач кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру Одеського
національного університету імені І.І. Мечникова

Boris BOINCEAN, Doctor habilitate of agricultural sciences, research professor, member-
correspondent of ASM, Head of the Department of Sustainable Farming Systems, National Center
for Research and Seeds Production, Selectia sector, Balti, Moldova

Інна КОГУТ – кандидат сільськогосподарських наук, доцент, заступник директора з наукової
роботи, учений секретар Одеської державної сільськогосподарської дослідної станції
Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства НААН

Magdalena PIEKUTOWSKA, PhD Eng in Agricultural Sciences, Associate Professor, Department
of Botany and Nature Protection, Institute of Biology, Pomeranian Univeristy in Słupsk, Słupsk,
Poland

Світлана БУРИКІНА – кандидат сільськогосподарських наук, старший дослідник,
завідувачка відділу агрохімії, ґрунтознавства та органічного виробництва Одеської державної
сільськогосподарської дослідної станції Інституту кліматично орієнтованого сільського
господарства НААН

Світлана ПОЧКОЛІНА – кандидат сільськогосподарських наук, доцент, завідувачка відділу
агромоніторингу та інноваційних технологій сільськогосподарських культур Одеської
державної сільськогосподарської дослідної станції Інституту кліматично орієнтованого
сільського господарства НААН НААН

Світлана УЖЕВСЬКА – кандидат біологічних наук, доцент, провідний науковий
співробітник Одеської державної сільськогосподарської дослідної станції Інституту
кліматично орієнтованого сільського господарства НААН НААН

Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Ротмістровські
читання частина 2: технології вирощування сільськогосподарських культур та трансформація
властивостей ґрунту в умовах змін клімату», присвяченої до 130-річчя заснування Одеської
державної сільськогосподарської дослідної станції, смт Хлібодарське, 25 вересня 2025 року.
Одеса: Одеська ДСДС ІКОСГ НААН, 2025. 212 с.

© Одеська державна сільськогосподарська дослідна станція
Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства
Національної академії аграрних наук України, 2025

ВПЛИВ ОСНОВНИХ ЕЛЕМЕНТІВ СТРУКТУРИ ВРОЖАЮ НА ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ГУАРУ	45
Мальцева О.П., Боровик В.О.	
ПАРАМЕТРИ МІНЛИВОСТІ ГОСПОДАРСЬКО–ЦІННИХ ОЗНАК ГІБРИДІВ КУКУРУДЗИ РІЗНИХ ГРУП СТИГЛОСТІ В УМОВАХ ЗРОШЕННЯ	49
Марченко Т.Ю., Бугера Д.О.	
РЕЗУЛЬТАТИ СЕЛЕКЦІЇ СОРТІВ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ СТЕПОВОГО ЕКОТИПУ	52
Нарган Т.П., Наконечний М.Ю., Лифенко С.П., Щербина З.В.	
НІЖИНСЬКИЙ МІСЦЕВИЙ – СОРТ ОГІРКА З ВІКОВОЮ ІСТОРІЄЮ Й АКТУАЛЬНИМ СЬОГОДЕННЯМ	55
Позняк О.В., Птуха Н.І.	
ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ СОРТІВ КОРІАНДРУ ЗА КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН В ПРАВОБЕРЕЖНОМУ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	60
Покотило І.А., Мостипан О.В., Федорук Ю.В., Панченко Т.В., Павліченко К.В., Степаненко М.В.	
АДАПТИВНІСТЬ СОРТІВ РОСЛИН ДО ЗМІН КЛІМАТУ НА ПРИКЛАДІ ПЛОДОВО-ЯГІДНИХ ТА ОВОЧЕВИХ КУЛЬТУР	62
Семенченко О.Л.	
РОЛЬ ТРАНСКРИПТОМІКИ ДЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕАКЦІЇ НУТУ НА АБІОТИЧНІ СТРЕСИ В УМОВАХ ЗМІНИ КЛІМАТУ	67
Сліщук Г.І., Волкова Н.Е., Сергєєв Л.А.	
РЕЗУЛЬТАТИ ЕКОЛОГІЧНОГО ВИПРОБУВАННЯ СОРТІВ БАВОВНИКУ (<i>GOSYPIUM HIRSUTUM</i> L.)	71
Сорокунський С.С., Вожегова Р.А.	
NEW PLANT GROWTH REGULATORS FOR SPRING WHEAT ONTOGENESIS	75
Tretiak O., Nazarenko M.	
АДАПТИВНІСТЬ ГІБРИДІВ КУКУРУДЗИ ДО ЗМІН КЛІМАТУ	79
Шакалій С.М., Воронько В.В.	
<i>Сівозміна, обробіток ґрунту та строки сівби як регуляторні елементи пристосованості до кліматичних змін</i>	
<i>Crop rotation, soil tillage, and sowing dates as adaptation mechanisms to climate change</i>	
WATER-USE EFFICIENCY BY WINTER WHEAT IN CROP ROTATION AND IN CONTINUOUS CROPPING	84
Boincean B., Cebanu D., Prozorovschi M., Rotari A.	

ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ СОРТІВ КОРІАНДРУ ЗА КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН В ПРАВОБЕРЕЖНОМУ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Покотило І.А.

кандидат сільськогосподарських наук, доцент
pokotuloi@ukr.net

Мостипан О.В.

доктор філософії
mostipan1996@gmail.com

Федорук Ю.В.

кандидат сільськогосподарських наук, доцент
fedoruky_4@ukr.net

Панченко Т.В.

кандидат сільськогосподарських наук, доцент
panchenko.taras@gmail.com

Павліченко К.В.

доктор філософії
pavlichienko.76@ukr.net

Степаненко М.В.

доктор філософії
mykola.Stepanenko@syngenta.com

Білоцерківський національний аграрний університет, м. Біла Церква, Україна

У сучасних умовах виникає необхідність адаптації технологій вирощування малопоширених, але перспективних олійних культур таких як коріандр (*Coriandrum sativum* L.), до глобальних кліматичних змін. Коріандр має високу господарську цінність завдяки використанню насіння у харчовій, фармацевтичній та ефіроолійній промисловості [1–4]. Вибір адаптивних сортів і оцінка їх продуктивності є ключовим завданням для стабілізації виробництва цієї культури в умовах Правобережного Лісостепу України [5]. Ряд досліджень підтверджує, що за умов зміни клімату продуктивність коріандру значною мірою залежить від поєднання генетичних особливостей сорту та метеорологічних факторів року вирощування [6].

Науковці відзначають, що посуха у фазі бутонізації й цвітіння призводить до зменшення маси 1000 насінин, тоді як помірний стрес стимулює накопичення ефірної олії, що підкреслює пластичність культури. Методичні підходи, засновані на багаторічних дослідях, підтверджують необхідність комплексної оцінки сортів на основі врожайності, стабільності та якісних параметрів [7–10].

У 2023–2024 рр. ТОВ «Земля Томилівська» Білоцерківського району Київської області були проведенні дослідження із вивченням адаптивних можливостей сортів коріандру Гарант, Карібе, Лідер та Міус. В досліді визначали урожайність насіння, масу 1000 насінин та вміст ефірної олії.

В 2023 р., який був сприятливим для культури, середня урожайність по сортах становила 1,08–1,38 т/га, при цьому сорт Гарант перевищував інші за цим

показником (1,38 т/га) і характеризувався найвищою масою 1000 насінин – 2,62 г. Сорти Карібе, Лідер і Міус поступалися йому за врожайністю, однак Карібе відзначався вищим вмістом ефірної олії (1,28%).

У 2024 році погодні умови були стресовими, з нерівномірним розподілом опадів і високими температурами у критичні фази розвитку рослин коріандру, що зумовило зниження врожайності на 15,6–24,3 % залежно від сорту. Проте навіть у цих умовах Гарант забезпечив найвищу продуктивність (1,12 т/га), зберіг відносно стабільну масу 1000 насінин і високі показники натури, що вказує на його вищі показники адаптивності. Сорт Карібе зберіг тенденцію до підвищеного накопичення ефірної олії, хоча його врожайність була меншою (0,89 т/га). Сорти Лідер та Міус показали найнижчі результати за врожайністю (0,76 і 0,82 т/га відповідно), а також виявили більшу чутливість до посухи у фазі формування насіння.

Найкращим за стабільністю врожайності та поєднанням якісних показників був сорт Гарант, який продемонстрував мінімальну варіабельність по рокам та найвищу масу 1000 насінин. Сорт Карібе поступався йому за урожайністю, однак мав значно більший вміст ефірної олії, що робить його перспективним для ефіроолійного напрямку виробництва. Сорти Лідер і Міус за результатами двох років досліджень виявилися менш адаптивними, хоча їхня врожайність у сприятливому 2023 році була на високому рівні. Отже, для умов Правобережного Лісостепу найбільш доцільним є використання сорту Гарант як найбільш адаптивного а сорт Карібе варто застосовувати у спеціалізованому виробництві для виробництва ефірної олії.

Список літератури:

1. Miroshnyk N., Grabovska T., Lavrov V., Shupova T., Grabovskyi M., Ternovyi Y., Roubík H., Prysiashniuk N. Ecological structure of plant, insect and bird biodiversity and approaches to increasing the rationality of organic farming management (the case of Ukraine). *Ecological Questions*. 2025. Vol. 36. № 3. 1-25.
2. Khan M. I., Aziz T., Rehman S. U., Ahmad M., Khan F., Wahid A., Basra S. M. A. Impression of foliar-applied folic acid on coriander (*Coriandrum sativum* L.) to regulate aerial growth, biochemical activity, and essential oil profiling under drought stress. *Saudi Journal of Biological Sciences*. 2023. 30(1). 103439.
3. Singh S., Verma R. S., Padalia R. C., Chauhan A., Yadav A., Thul S. T. Mixed consortium of microbial inoculants improves yield and essential oil profile of coriander (*Coriandrum sativum* L.). *Journal of Applied Research on Medicinal and Aromatic Plants*. 2022. 31. 100404.
4. Meena H. R., Meena R. P., Meena P. D., Meena V. K. Evaluation of coriander (*Coriandrum sativum* L.) genotypes under normal and limited moisture stress condition. *Annals of Arid Zone*. 2018. 57(2). P. 17–22.
5. Ткачук В. М., Романенко С. О. Біологічні особливості та формування врожаю коріандру за різних технологій вирощування. *Вісник аграрної науки*. 2020. № 11. С. 45–52.

6. Grabovskyi M., Lozinskiy M., Kozak L., Fedoruk Y., Panchenko T., Gorodetskyi O., Nimenko S. Formation of productivity and quality indicators of soybean grain depending on the elements of organic cultivation technology. *Scientific Papers. Series A. Agronomy*. 2024. Vol. LXVII. №1. P. 421–428.

7. Kumar V., Singh M., Singh R. K., Singh R., Verma A. Quantitative genetic analysis reveals potential to genetically improve fruit yield and drought resistance simultaneously in coriander (*Coriandrum sativum* L.). *Plant Genetic Resources: Characterization and Utilization*. 2017. 15(2). P. 151–160.

8. Чабан В. І., Колісник І. В. Продуктивність сортів коріандру залежно від погодних умов вирощування. *Наукові праці Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН України*. 2021. Вип. 29. С. 112–118.

9. Grabovskyi M., Marchenko T., Panchenko T., Fedoruk Y., Grabovska T., Lozinskiy M., Kozak L., Kachan L., Gorodetskyi O., Mostipan O. Assessment of the efficiency of the application of fungicides and microfertilizers in sugar beet growing in the forest steppe of Ukraine. *Scientific Papers. Series "Management, Economic Engineering in Agriculture and rural development"*. 2023. Vol. 23. Issue 4. P.365–373.

10. Сичук А. В., Гайдаш А. В., Білик Р. М. Вплив мінерального живлення на врожайність та якість насіння коріандру в умовах Лісостепу України. *Агробіологія*. 2019. № 1. С. 88–94.

УДК 634:635.1:634.2:634.6

АДАПТИВНІСТЬ СОРТІВ РОСЛИН ДО ЗМІН КЛІМАТУ НА ПРИКЛАДІ ПЛЮДОВО-ЯГІДНИХ ТА ОВОЧЕВИХ КУЛЬТУР

Семенченко О.Л.,

кандидат сільськогосподарських наук, доцент

elen157@ukr.net

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

м. Дніпро, Україна

У процесі розмноження сортів, (особливо багаторазового) їх ознаки та властивості часто змінюються, або ж погіршуються, чому передують: засмічення (механічне, біологічне), поява мутацій, зниження або повна втрата резистентності до шкідників та збудників хвороб.

Адаптивність сортів до змін клімату є комплексом певних заходів: розробка нових, стійких до нестачі вологи та тривалих посух сортів / гібридів рослин; стійкість та пластичність нових сортів до різких перепадів погоди [1].

Зміна клімату є стресовим фактором для рослин, тому крім виведення нових пластичних, адаптивних сортів / гібридів аграрії змінюють звичайні технології з обробітку (використовують ті, які спрямовані на максимальне збереження вологи у ґрунті й покращенні його родючості, оскільки навіть у